

Sprog

1. semester

Varighed: 8 forelæsninger i første halvdel af semesteret + eksamen (5 ECTS)

Formål:

De studerende skal

- opnå en sikker håndtering af dansk sprog, så de professionelt kan håndtere mange og forskelligartede opgaver, hvor sprog skal sikre præcis formidling og kommunikation
- opnå en sikker fornemmelse for dansk sprogs universelle og specielle egenskaber
- kunne adskille skriftsprog og talesprog
- kunne håndtere autoritative normer for skriftsprog og forholde sig til deres afsmitning på normering af talesprog i medier
- opnå indsigt i sprognormeringens betydning for stereotyper

Redskaber:

Der arbejdes med forskellige sprogteorier og forskningsresultater, som relateres til journalisters og arbejde. Under forelæsningerne introduceres, videreudvikles og diskuteres forskellige teorier, analysemetoder og normative værker med henblik på at øge bevidstheden om sprogs form og funktion.

Egenskaber:

Gennem forløbet arbejdes der på at fremme de studerendes teoretiske, analytiske og kritiske sans i forbindelse med sprog og sprogbrug; især lægges der vægt på at fremme den studerendes forståelse for skriftens og talesprogets forskellige vilkår som kommunikations- og formidlingsformer.

Metoder:

Gennem forelæsningsrækken opbygges med indlagte opgaver, diskussioner i plenum, læsning af grundbogsmateriale, forskningsresultater og anbefalet litteratur et kendskab til sprogteorier og deres relevans for anvendt sprog og sprogbrug både alment og i medier.

Der vil i forbindelse med forelæsningerne i uge 36-43 være opgaver, som de studerende selvstændigt skal arbejde med (i grupper). Besvarelserne af opgaverne skal afleveres som en obligatorisk del af kurset; besvarelserne udarbejdes og afleveres som gruppebesvarelser, og de indgår som en del af dokumentationen for aktiv deltagelse i undervisningen på linje præsentation af besvarelserne og tilstedeværelse ved forelæsningerne.

Forelæsnningernes indhold (ret til ændringer forbeholdes):

Sprogforståelse og sproganalyse

- 1. Sproget som menneskets unikke kommunikationsform;**
 - a. Sprogets og tankens relation(er). Hvad er et sprog, og hvad er særligt ved dansk?
 - b. Lynkursus i sprogvidenskab
- 2. Sprogets byggesten i passende mængder og i forskellige abstraktionsformer**
 - a. Mere om sprogets betydningsside;
 - i. metaforer, metonymi, denotation, konnotation, abstraktion m.m.
 - ii. pendulord, kometord, klicheer m.m
 - b. Sprogets stigmatiserende kraft.
 - i. Jo, da og nu – de små ord med den store kraft.
 - ii. Tider, steder, grader og retninger, hvordan er det nu, vi gør på dansk, når vi sætter scenen?
 - iii. Bøjning af ord - en ytring vs.en sætning
- 3. Funktionalistiske tilgange til sproget**
 - a. Talehandlinger
 - b. Sprogets særlige logik
 - i. Samarbejdsprincip og maksimer
 - ii. Indirekte talehandlinger, implikaturer, relevans og høflighed
- 4. Talen som on-linefænomen; talesprogets form**
 - a. Fysisk og anatomisk begrundelse for (dansk) tale og relationen til speak.
 - b. Særligt om skriftens relation til talen
 - c. Særlige danske faldgruber: tryk, stød og sætningsrytme.
 - d. Ord og ytringers betydninger; talemåder (idiomer), billeder, troper og figurer
- 5. Særligt om spronormering og identitet**
 - a. "Rigtigt og forkert dansk",
 - i. skriftsprogets normering og korrekthed
 - b. Sprognormering og stereotyper;
 - i. hvad ved vi om hinandens bevidste og ubevidste for- og bedømmelser

Sprogkorrekthed og journalistisk sprog

- 6. Journalistisk sprog I**
 - a. Fra ord til sætning, fra sætning til tekst
 - b. Videnssprog og erfaringsprog
- 7. Journalistisk sprog II**
 - a. Sproglige virkemidler
 - b. Ordklasserne på arbejde

8. Almen sprogkorrekthed

- a. Basale regler – og de hyppigste fejl
- b. Kommatering

Læringsmål:

At sikre, at de studerende opnår sikkerhed i forståelsen for:

- Sprog og især sprogbrug inden for journalistikken
- Bevidste og reflekterede valg af sproglige former og deres funktioner
- Adskillelsen af skrift- og talesprog og sprogformernes forskellige situationelle vilkår
- Aktuelle sproglige problemstillinger som eksempelvis "rigtigt og forkert dansk", sproglig mangfoldighed, stereotypi, sproglig forforståelse og fordom
- Sproglig grundforsknings beskrivelse af henholdsvis talesprogs og skriftsprogs form og funktion
- Tegnsætning

Litteratur (ret til ændringer forbeholdes):

Obligatorisk (pensum til eksamen):

Ejstrup, M. (2016) *Vælg dit sprog – tal ordentligt*. København. Hans Reitzels Forlag

Ejstrup, M. & Elsig, A. (2015) *Hvad tiden er fuld af, flyder munden over med*. København. Hans Reitzels Forlag

Luk, G. (2013) *Styr kommaet*. Aarhus. Forlaget Ajour

Bjerre, M. (2013) *Fjern fejlene*. Aarhus. Forlaget Ajour

Luk, G. og Skjold, S. B. (2013) *Sproget – det basale, i Sproget i de elektroniske medier*. København. Hans Reitzels Forlag

Anbefalet litteratur (ud over pensum til den særligt interesserede studerende):

Ejstrup, M. (2009). *Sproglig mangfoldighed længe leve*. Det rum[me]lige sprog. København. Daneklærerforeningen; pp 55-74.

Hansen, E. (1991). *Rigtigt og forkert dansk*. In E. Hansen, I. L. Petersen & I. Poulsen. Red. Auditorium X: Dansk før, nu – og i fremtiden? København: Amanda; pp 316-333.

Grice, H. P. (1975). *Logic and conversation*. In P. Cole & J. L. Morgan. Eds. Syntax and Semantics, Vol. 3: Speech Acts. New York: Academic Press; pp 41-57.

Husted, J. (1982). *Austin og Searle: Talehandling*. In P. Lübke. Red. Vor tids filosofi: Videnskab og sprog. København: Politiken; pp 240-247.

Jacobsen, G. H., & Skyum-Nielsen. (1996/ 2007). *P. Dansk sprog: En grundbog*. København: Schønberg; pp 74-121.

Kristiansen, T. (1996). *Sprogholdninger og sprogpolitik*. In T. Kristiansen et al. Red. *Dansk sproglære*. København: Daneklærerforeningen; 315-337.

Møller, E. (1991). *Lad talesproget komme til orde!* I E. Hansen, I. L. Petersen & I. Poulsen. Red. Auditorium X: Dansk før, nu – og i fremtiden? København: Amanda ; pp 181-203.

Pedersen, I. L. (1991) *Dagligsproget - lokalsprog og klassesprog?* I E. Hansen, I. L. Petersen & I. Poulsen. Red. Auditorium X: Dansk før, nu – og i fremtiden? København: Amanda; 48-71.

Nielsen, B. J. og Pedersen, K. M. (1991). *Danske talesprog. Dialekter. Regionalsprog. Sociolekter*. 1. udg. 1.opl. Gyldendal. København.

Rischel, J. (1995). *Sprog og begrebsdannelse*. P. I Lindgård Hjorth. Red. *Sprog og tanke: Fire essays*. København: Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab, Munksgaard; 18-62.

Skyum-Nielsen, P. (2005). *Vellyden*. DR og Syddansk Universitetsforlag.

Sperber, D. I. & Wilson, D. (1990). *Outline of Relevance Theory*. Hermes: pp 35 -56

Wallentin, M. (2016) *Sprog, Tænkepauser 38*, Aarhus Universitetsforlag

Mødepligt/deltagelsespligt:

Der er ikke mødepligt til de skemalagte forelæsninger, men der er deltagelsespligt til gruppearbejdet. Deltagelsespligten i gruppearbejdet indløses ved at deltage i de udstukne gruppearbejder og aflevere besvarelse på mindst 75 % af de gruppeøvelser, der stilles i forløbet. Opfyldelse af deltagelsespligten er en forudsætning for at blive indstillet til eksamen.

Prøveform:

Forløbet afsluttes med en internt censureret skriftlig eksamen, der varer i alt 2½ time og består af to selvstændige prøver, som begge skal være bestået, før den samlede eksamen er bestået. Den ene prøve tester sprogkorrekthed, tæller 1/3 (1 time) og løses med visse hjælpemidler, den anden sprogforståelse og sprogets analyse i forhold til form og funktion; den tæller 2/3 (1½ time) og løses uden hjælpemidler. Til begge prøver skal den studerende medbringe computer. For begge prøver gælder, at den studerende ikke på nogen måde må kommunikere med omverdenen. Opgaven bedømmes efter 7-trinsskalaen, og der gives én samlet karakter. Det er en betingelse for at deltage i eksamen, at den studerende har deltaget i forløbets (gruppe)arbejde med de stillede opgaver, og at den studerende individuelt har afleveret mindst 75% af opgavebesvarelserne.

Studieaktivitet:

